

GREGOR VERWIJMEREN

over zijn roman

DE VORM VAN GELUID

IN JUNI VOND IN DE OPENBARE BIBLIOTHEEK DEN HAAG EEN MINI-EVENT PLAATS RONDOM DE ROMAN DE VORM VAN GELUID. DE ROMAN VAN GREGOR VERWIJMEREN GAAT OVER TINNITUS, GELUIDEN EN MUZIEK. GREGOR STUDEERDE IN UTRECHT ALGEMENE LETTEREN EN VOLGDE TEvens EEN OPLEIDING AAN HET CONSERVATORIUM. GREGOR IS VANDAAG DE DAG SCHRIJVER EN DAARNAAST WERKZAAM ALS MUZIEK-CATALOGISEERDER IN DE BIBLIOTHEEK VAN HET KONINKLIJK CONSERVATORIUM IN DEN HAAG. HIJ WERD DAAR GEÏNTERVIEWD DOOR PSYCHOLOOG RENÉ VAN DER WILK, DIE CLIËNTEN MET TINNITUS BEHANDELT.

TEKST René van der Wilk BEELD Annet Scholten

Gregor, ik heb met veel plezier je roman gelezen. We hebben net een prachtig stuk van Robert Schumann gehoord. Schumann is een belangrijke persoon in je roman, net als John Cage en Franz Kafka. Zij blijken alle drie tinnitus te hebben. Heb je ze daarom zo'n belangrijke plek in je roman gegeven?

"Jazeker. Toen ik worstelde met de tinnitus zocht ik voorbeelden van kunstenaars die ik bewonderde en ook tinnitus hadden. Ik dacht dat dat misschien zou helpen. Kafka was een van mijn grote liefdes, als tiener al, en ik kwam er toen achter dat Kafka zelf ook tinnitus had. Hij schrijft er in een brief aan zijn verloofde heel kort over, en er is een laat verhaal, Het hol - Der Bau in het Duits - dat volgens mij over tinnitus gaat. Een dier heeft net de bouw van zijn hol voltooid, zit rustig te genieten van zijn werk en hoort dan opeens een geluid, een gesis. Hij kan dat geluid niet thuisbrengen, waar hij ook gaat zoeken. Hij dwaalt door die gangen en merkt op een gegeven moment op dat het geluid overal even hard te horen is. Dat verhaal kun je heel goed lezen als een metafoor voor tinnitus".

Kafka verbeelde niet alleen de tinnitus maar had het ook daadwerkelijk?

"Waarschijnlijk wel. Ik heb wat Kafka betreft maar één verwijzing kunnen vinden in de literatuur; anders dan Schumann, die natuurlijk een heel bekend geval was van tinnitus. Schumann kwam naar Scheveningen om te kuren. Daar kon ik iets mee, want je zoekt als romanschrijver altijd verbanden tussen heden en verleden. De laatste die je noemde was John Cage. Als je met tinnitus te maken krijgt, is de opdracht eigenlijk om anders te gaan luisteren naar dat signaal in je hoofd. Dat geluid vind je over het algemeen niet fijn. Om dat om te draaien zoek je voorbeelden, analogieën. John Cage was iemand die muziek en geluiden als gelijkwaardig zag. Hij wilde mensen de oren openen voor geluiden, niet zozeer voor hele mooie klanken, maar voor alle geluiden. Dat zit heel dichtbij de aanpak van tinnitus. Wat het helemaal interessant maakt, is de achtergrond van het beroemde stuk 4'33", dat alleen uit stilte bestaat. Cage kwam op het idee voor dat stuk toen hij een anechoïsche kamer bezocht. Hij verwachtte er de volmaakte stilte te horen, maar hij hoorde een geluid: zijn eigen tinnitus. Hij beseftte toen dat werkelijke stilte niet bestaat. Die ervaring heeft hij uiteindelijk omgezet in een kunstwerk".

Cage's filosofie was dat je de geluiden die in die stilte optreden niet alleen moet tolereren, maar moet zien als onderdeel van de compositie. Kun jij de geluiden die je nu hoort onderdeel maken van je geluidsbeleving?

“Ik denk dat dat uiteindelijk is waar je naartoe wilt. Dat de geluiden die je in je hoofd hoort gelijkwaardig zijn aan de omgevingsgeluiden. Dat ze niet belastender zijn dan passerend verkeer of een zoemende kachel. Uiteindelijk is me dat gelukt, na een jaar of twee. Ik vergelijk het zelf wel met het dictatoriale principe versus het democratische principe. In het begin heerst de tinnitus, die bepaalt alles. Op een gegeven moment komen de andere geluiden weer terug en wordt de tinnitus één met de andere geluiden in de akoestische wereld”.

In je roman zitten afwisselend kleine en grote delen. Een heel klein deeltje is deel drie, *Stromen*, dat over je kindertijd gaat -hoe je geluid in die tijd beleefde. Het gekletter van de regen op de schuur en de naderende donder in de verte, die je mogelijk een geheime boodschap zouden in-fluisteren. Wat maakt dat je voor die vorm gekozen hebt?

“Mijn roman is eigenlijk een heel klassieke vertelling over een strijd. Het begint in het donker en gaat naar het licht toe. Dan heb je het over een ontwikkeling in de tijd. Maar ik vond zo'n lineaire vertelling literair gezien niet zo interessant. Bij de componist Edgar Varèse kwam ik een term tegen: 'geluidswolken', die aan de luisteraar voorbijdrijven. Ik zag dat ik daar in mijn boek eigenlijk al mee bezig was. Er is een deel in de stad, een deel in het dorp, en dat deel met die jeugdherinnering. De hoofdpersoon ligt in de schuur waar hij een slaapplek heeft vlak onder het dak, waar hij zich terugtrekt als er onweer in aantocht is. Die klaterende regen vindt hij prachtig. Het is zijn eerste extatische ervaring wat betreft geluid, nog voor zijn ervaring met muziek. Waarom is dat deeltje zo kort? Omdat het een volmaakte jeugdherinnering is. Het leven is altijd onvolmaakt, imperfect, maar jeugdherinneringen worden alleen maar perfect, als een soort steen die steeds mooier wordt gepolijst”.

Is het voor mensen die zich veel met muziek en geluid bezighouden extra moeilijk de tinnitus te aanvaarden of heb je juist meer tools in handen om ermee te dealen?

“Ik denk dat als je een getraind gehoor hebt en gewend bent geluiden een grote rol in je leven te laten spelen, je net als een gevoelige antenne eerder iets oppakt. Ik denk dat het dan misschien ook wel moeilijker is om het los te laten. Musici vormen een grote groep mensen die ermee te maken krijgt, maar ook leraren en onderwijzers, die moeten luisteren naar de leerlingen, tot aan het laatste kind op de achterste rij”.

Je kreeg zeven jaar geleden tinnitus na een stevige oorontsteking. Inmiddels heb je er steeds meer controle erover. Dat is een proces geweest. Kun jij iets vertellen over de impact die de tinnitus op jou heeft gehad?

“Ik heb het de eerste tijd ervaren als een invasie van mijn hoofd, een bezetting. Dat geluid bepaalt alles. Ik denk dat je niet dichter bij je denken kunt komen, bij je bewustzijn, je voelen. Als je een zweer hebt in je enkel of je teen, dan kun je nog denken na een maand: die kan er desnoods af. Bij je hoofd is het een heel ander verhaal. Dat vond ik heel confronterend. Daardoor was ik in het begin echt ontred-derd. En dan het feit dat men zegt dat je ermee moet leren leven, dus dat je de stilte eigenlijk kwijt bent. Paradoxaal genoeg kan ik intussen wel weer genieten van stilte. Maar in het begin meed ik de stilte. Ik ben veel buiten geweest, heb natuurgeluiden opgezocht, ook door middel van YouTube-loops. Op mijn werk bijvoorbeeld luisterde ik steeds naar het geruis van bladeren om de tinnitus deels te camoufleren. De bibliotheek is een vrij stille omgeving. In het begin was er ook boosheid. En onmacht, niet weten wat je overkomt. En dat alles vermenigvuldigd door de slapeloosheid. Ik sliep het eerste half jaar gemiddeld twee uur per nacht. Dan wordt alles raar”.

Wat zijn de belangrijkste stappen die je hebt gezet om controle over de tinnitus te krijgen?

“Ik denk dat de belangrijkste stappen ook de moeilijkste zijn geweest: proberen je gewone leven, het leven dat je gewend bent te leven, weer op te pakken. Werk en gezin. Het meedraaien met het hele circus. Sport. Ook al had ik geen zin, ik bleef naar de tennistraining gaan en zo bleef ik lichamenlijk een beetje in conditie. Dan was er die geluids-verrijking waar we het over hadden. Ik heb ook veel gelezen om er een bepaalde controle over te krijgen, onder het mom van kennis is macht. En er was een gang langs alle denkbare therapieën”.

In hoeverre hebben stress en emotionele stemming nog invloed op je tinnitus?

“Stress en vermoeidheid maken het zonder meer erger. Dus je kunt de tinnitus ook zien als een soort signaalfunctie. Even rustig aan doen, pas op de plaats maken. Ik slaap nu ook meer dan voorheen, ik ga regelmatig vroeg naar bed. Tot twee uur lezen, dat doe ik niet meer”.

Je schrijft dat tinnitus een cultuurziekte aan het worden is. Hoe bedoel je dat?

“Tinnitus is zo oud als de mensheid. Er zijn verhalen uit de klassieke oudheid, de Middeleeuwen. Aristoteles schreef erover, Teresa van Ávila en Martin Luther hadden het, Charles Darwin, Chris Martin. Vaak had tinnitus een religieuze connotatie. In de Egyptische oudheid bestond er zelfs een ritueel waarin jonge priesters aan groot lawaai werden blootgesteld. Gingen de oren fluiten dan was dat het bewijs voor de ontvankelijkheid voor het hogere. Tegenwoordig zoekt men de oorzaak in het brein en wordt tinnitusonderzoek steeds meer het terrein van de neurologie. Maar het staat vast dat tinnitus de laatste jaren is toegenomen. Ook de aandacht ervoor is gegroeid. Ik denk dat het ermee te maken heeft dat we in een overprikkelde maatschappij leven. Stress en gehoorschade zijn de belangrijkste oorzaken en we leven in de meest stressvolle en lawaaierigste tijd. Ik heb behoorlijk wat reacties gehad op mijn boek, en daar zaten reacties bij van mensen die bij een burn-out een blijvende tinnitus opliepen. De moderne westerse mens is voortdurend met zijn gehoor bezig. Hij heeft collega’s naar wie hij goed moet luisteren, hij komt thuis en moet naar partner en kinderen luisteren, en dan hebben we sinds een jaar of tien, twintig te maken met de digitale revolutie, en gaat het ook ’s avonds ook nog eens door met die smartphones die aandacht vragen met hun piepjes”.

De Vorm van Geluid is de eerste Roman van Gregor Verwijmeren. Hij is één van de acht schrijvers die recent een beurs heeft ontvangen van het Nederlands Letterenfonds. Het Letterenfonds investeert in talentvolle debutanten zodat ze kunnen werken aan hun tweede boek.

HOORTOESTEL WORDT HEADSET

GN HEARING EN COCHLEAR LANCEREN SAMEN MET GOOGLE DE EERSTE ONDERSTEUNING VOOR DIRECTE STREAMING VAN ANDROID™-APPARATEN NAAR HOORTOESTELLEN MET BLUETOOTH® LOW ENERGY (BLE). MET DEZE NIEUWE DIRECTE STREAMING-TECHNOLOGIE VAN COMPATIBLE ANDROID-APPARATEN KUNNEN MENSEN HUN HOORTOESTELLEN GEBUIKEN ALS EEN HEADSET, VOOR ONDER MEER HET LUISTEREN NAAR MUZIEK EN HET VOEREN VAN TELEFOONGESPREKKEN, TERWIJL DE BATTERIJ NAUWELIJKS WORDT BELAST; EEN UITDAGING VOOR DE TRADITIONELE KLASIEKE BLUETOOTH-STREAMING.

“Mensen met gehoorverlies kunnen nu de hele dag moeiteloos streamen en gemakkelijk contact maken met anderen”, zegt Jakob Gudbrand, CEO en president van GN Hearing. Android 10, Google Pixel 3, Pixel 3 XL, Pixel 3a, en Pixel 3a XL zijn de eerste Android-telefoons die directe streaming naar ReSound LiNX Quattro™ en Beltone Amaze™-hoortoestellen ondersteunen. De nieuwe streamingtechnologie zal beschikbaar zijn via een update voor Android 10, plus een software-update op de hoortoestellen. De streaming-specificatie is open source, waarmee andere fabrikanten van hoorapparaten en Android-apparaten in de nabije toekomst directe audiostreaming kunnen aanbieden.